

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Csatkai Endre
Cím: Az első kereskedelmi iskola
Budapesten
Forrás: Pesti Törzsde

Osztályozás

Tárgy

373.55

Hely

Idő

"1830"

Személy

Bn

(Hely)

1925. 2. 19.

(Évsz.)

(Tárgy)

(Szám)

Az első kereskedelmi iskola Budapesten (1830)

Nagy, terebélyes lak apró magból keletkeztek; érdekes, hatalmas intézmények fejlődését is végigkísérni, mindegyik mulkjában egyre szerényebb s szerényebb keretben Közé szorul az alkotó energia s például a ma hatalmas bankpaloták őseit nem egyszer kis békényházakban találjuk meg. Nem eszünk tehát, ha a ma még alsó fokon is négyéves kereskedelmi szakoktatás Pesten hasonlóképpen halk kopogtatással nyitott be az Élet kapuján.

A magyar kereskedelem világa igen sokat köszön az időgeneknek; a „lovass nemzet” nehezen fanyalgott rá az élelnek szellemi s testi munkát igénylő mesterségre, mely iránt századokon át meglehetősen nézést is nevelt magában. A nagy alapítók s életre-keltők nevei közt ritka a magyar, ellenben annál több az ilyen: Valero, Liedemann, Malvieux, Sturmman. Ezek sorába való az első magyarországi kereskedelmi iskola alapítója Bibanco is 1830-ban.

Ekkor még reálisok sem volt Magyarországon, középiskolát végzett egyén pedig ugyan sokat nem konyított a kereskedelmi tudományokhoz. Az idegenből idestakadt kereskedők példáján vezették a hazaiak a könyveiket, mert már 1723 óta ezt törvény rendelte el. De az alig fejlődő üzleti élet nem igen állította nagy problémák elé a pesti kereskedőt.

Akkoriban magántanítónak lehetett pótolni azt, amivel a középiskola adós maradt. Az egykorú lapokban seregestül jelent magát nyelvmester, szépírástanító; számolásból, mértanból kínálnak leckendást, gyorsírást „garanciával”, hogy bizonyos időre perfect távfutóvá tessék az illető tollat. S hasonlóképpen kereskedelmi ügyekben is vállaltak oktatást. Ilyen magántanító volt Bibanco Gyula is.

Életrevaló embernek tűnik fel. Érezte, hogy nagy átalakulások készülnek az országban. Széchenyi már megtette első lépéseit, reformokat hangoztatott mindenfelé, a gőzhajózás megindulása azzal kecsegtetett, hogy Pest középpontja lesz a dunai gabonakereskedelemnek. És az itteni üzleti világ felkészületlenül várta az új időket. Nos hát Bibanco néhány évi tanítás után beadványt intézett a helytartó-

tanáshoz s kérte, hogy engedélyezzenek számára nyilvános, napi iskolát. 1830-ban meg is kapta a kedvező feleletet. S míg eddig a pesti Kereskedelmi Testület védnöksége alatt csak vasárnap adott órát a szabadnapos kereskedőtanoncoknak, most már mindennap jártak hozzá a tanulni vágyók.

Az első esztendőben, mivel az engedély csak tavasszal érkezett meg, nem volt éppen népes az iskola, azonban az ősszel megnyíló új tanévre már száz körül járt a diákok száma. Bibanco az akkori kereskedelmi szaklapban, az *Allgemeine Handlungszeitschrift*-ben részletesen ismertette tantervét. Érdekes, mennyire szakoktatás volt; általános műveltséget nem óhajtott adni, viszont tárgyai legnagyobb részben ma is szerepelnek.

Mintája, ahogy írja, a bécsi politechnikum volt s *Kommerzial-Lehranstalt*-nak nevezte el iskoláját. A tanévet 12 hónapra tervezte s osztályzás szempontjából négy szakaszra osztotta fel. Sajátságos módon eltért a középiskolák szokásától, mely a nagy ünnepek szerint bontotta három részre a tanulási időt; ő a pesti vásárokhöz igazodott; nyilván nem azért, mert a kereskedőknek ez az ünnepe, hanem mivel a vidéki szülők ekkor jöttek fel Pestre s így lehetett velük értekezni a tanítványok előmenetele felől. Ekképpen az iskola nagy napjai voltak nov. 15-én, *Lipót napján*, márciusban *József napkor*, *Medárdus napján* júniusban s augusztusban, *János fövétéle napján*. Novemberben kezdődött az oktatás.

Bibanco internátusfélélt is tartott, egyébként pedig tandíjmentesei is voltak. Az intézet a Vásártéren állott a *Derra-házban*. A mai Erzsébet tér palotái helyén emelkedett ez az épület s ahogy a park s kioszk mai látogatói nem is sejtik, száz év előtt milyen tarka képet mutatott ott a pesti vásár, melyet régen az oroszországiakhoz hasonlítottak színben s hangzavarban, éppúgy nem igen lesz meg már az a ház sem, ahol először tört utat a kereskedelmi szakoktatás.

Kilenc tárgykörbe csoportosította Bibanco a tananyagot, melyet természetesen németül adott elő. *Kereskedelmi tudományok* néven magánkereskedelmet s közgazdaságot tanított. *Kereskedelmi levelezés* alatt üzleti leveleket s szerződéseket értett. Harmadik tárgya *Kereskedelmi számtan* volt. Érdekes, hogy *Váltójog* címen az osztrák törvényeket volt

kénytelen nazárik nyelvi ismeretét, de hangsúlyozta, hogy tekintetbe veszi a magyarországi rendelkezéseket is. A *Könyvtelt* két részre osztotta, elméleti s gyakorlati oktatást nyújtott belőle. Az *Arvisme* előadását szemléltető módon végezte; volt egy kis mintagyűjteménye. A *Nyelvoktatás* magyarra, olaszra, francéllra s angolra terjedt ki. Megjegyzendő, hogy a németen s magyaron kívül nem igen volt szükség másra; sőt nem meglepő, mikor üzleti ajánkozások hirdetésében az illetők a latin nyelvben való jártasságukat is emlegetik, mert hiszen ez volt a hivatalos íráskönyv nyelve. A nyolcadik tárgya a *Kereskedelmi földrajz* s az utolsó a *Szépíráás*.

Segített a *tanönyvtáron* is a lelkes alapító. Különböző előadásából négy kötetet adott ki; könyvet írt a váltótörvényről, ez két kiadást ért meg, kiadott egy kézikönyvet üzleti írók számára; s végül írt egy kereskedelmi stílusztikát, mely 20 évvel a halála után érte meg 6. kiadását.

Napi négy óra oktatás az iskolában, azután ez a nagy csomó könyv korán felőrölték erejét. 1841-ben, tehát iskolája fennállásának 12. évében a „Nemzeti Ujság”-ban ez a napihír jelent meg:

„Bibanco Julius Emanuel, ki Pesten a kereskedelmi iskolát alapította s ahhoz megkívántató tanulmányokat 12 év lefolyása alatt jeles tehetséggel tanította, több kiadott munkáival sikeresítette, jún. elsején a szentségek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült, virágzó élete 41-ik évében; elhunytát számos tisztelő, hátrahagyott özvegye és három neveletlen árvái keseregik.

Az egykorú lapokban ez még a leghosszabb megemlékezés, legfeljebb éveinek számát toldotta meg a *Pesther Zeitung* kettővel. De úgyis túlságosan fiatalon halt volna meg. Utóda egyik tanítványa volt s ha jól tudom, az intézet különböző vezetői igazgatása után a mai *Aranyosi-Fényes-féle kereskedelmi iskolában nyert folytatást*. A csendes, de nagy eredményekkel dolgozó Bibancóról ki tud már valamit, mikor életében sem ügyeltek rá?

A kertész, ha új virágfajtát nevel, a botanikus, ha ismeretlen növényre akad, a maga nevét örök emlékeztetől odabiggyeszti a felfedezés neve mellé. A pedagógust, aki a legdrágább földi virágot, az embert formálja, legtöbbször szóra sem méltatja az emlékezet. S ez volt sorsa Bibancónak is.

Csatkai Endre.